

према том од своје стране моћи дати поуздано мишљење, да ли се молбеноу може дати дозвољење за подизање индустријалног предузећа по пројекту, што га подноси, или са којим и каквим изменама и исправкама пројекта, или се мора сасвим одбити.

Сав овакав рад извиђаја на лицу места учињен, има се изложити у један докуменат, који ће сви чланови комисије потписати, и који се у три равногласна екземплара има сачинити. Од ових предаће се један начелству, које је комисију одредило, други предаће се дотичном молбеноу, а трећи задржава инжињер за своју канцеларију.

Овде је изложен начин поступка у појединим случајима, и за разне околности. Но пошто није могуће предвидети све могуће случаје и околности, које се десити могу и пошто је поље за овај рад као и за намењену цел веома пространо, то се оставља инжињерима на њихову увиђавност, шта и како да раде, кад им се какав изванредан случај појави. Тога ради упућују се на упутства, која су им предписом министра грађевина од 12. Септембра 1874. год. КИМ 922 однута, и шаље им се ради управљања познато као добро дело: *Die Anlage von Wassermühlen* од J. Pohl, а мимо свега тог препоручује им се, да се у ванредном и сумњивом случају надлежним путем обратe министру грађевина за упутства.

ГМ 426.

14. Фебруара 1879.
у Београду.

Министар грађевина,
Р. Акимовић с. р.

УПУТСТВА

на чл. 22 и 23 закона о водама и њиховој употреби.

О мери за стално опредељење дозвољене висине
воде, и о постављању исте.

Члан I.

Ова мера (граничев или боров дирек) поставља се на таквом месту, где је може вода да облива а да није изложена квару и оштини, било од клада, леда и т. под. или од људи и стоке; при том она мора бити приступна, да се у свако доба може посматрати. Такво место биће најбоље какав засек, који се у обали на згодној месту начини близу јаза и саме зграде.

Начин постављања ове мере по нацрту I. и II. следећи је:

У поменутом засеку ископа се једна руна, најмање 1.3^м у четврт, а 2.5—3^м 0 дубока, а дно поравни се хоризонтално и патосе се било каменом или циглом. Ако би земљиште било са свим слабо, те би могло наступити какво слегање, онда треба против тог осигурати и дно утврдити. На тако спрењено дно руне намести се један крет од борових или граничених гредица 0.16^м дебелих, 1.2—1.3^м дугачких, а на средини, где се гредице укрштавају, утврди се један такође боров или граничев стуб 0.25^м дебео и чисто у четврт отесан. Овај стуб по целој својој дужини пробушен је у тој цели, да се у ову шупљину увуче једна шинка од гвозђа, о којој је ниже говор. На горњу површину — теме — овог стуба долази једна гвоздена или бакрена плоча 0.01^м дебела, која је у средини такође пробушена, као што је и стуб, а за исту цел. Шинка, која кроз руну плоче иде у шупљину стуба, мора бити од кованог гвозђа 0.02^м дебела, и има на врху главу 0.026^м дебелу и 0.05^м

широку, а на доњем крају опет има једно уво, кроз које пролази гвоздени клин за чврсто утврђење шинке са стубом. Доњи крај шинке допире до дна руна.

Кад је све ово извршено и намештено, онда се сва ископана руна уредно око стуба иззида до 0.2^m испод металне плоче, или ако то није могуће, онда се са повећим камењем испуни и добро набије.

Члан 2.

Површина металне плоче треба да лежи у равнини највеће дозвољене висине воде; према том дакле глава на гвозденој шини надмашује ову сталну висину воде.

За случај, да је постављање по горњем начину сталне мере због знатнијих пренона немогуће извршити, има следећи простији начин:

Као што је већ напред описано, ископа се и осигура се руна; на њен патос не долази више крст, већ се одмах одвесно постави један стуб, који је 2^m дугачак или према дубини руне још дужи, а у четврт отесан и 0.2^m дебео. На горњој хоризонталној површини овог стуба постави се једна појака гвоздена плоча, која је у средини пробушена и за сваку страну стуба унакрст утврђена са 0.05^m шир. и 0.005^m дебелим шинама, које преко плоче иду, као што цртеж II. показује.

Ради стабилности стуба, да се исти не би могао навише дизати, морају се кроз њега провући унакрст две пречаче 1^m дуг. и 0.1^m дебеле, и то доња да одстоји 0.6^m од доњег краја стуба, а горња 0.8^m од плоче. Кроз руну у плочи удари се сасвим у стуб један гвоздени клин, који је на више места зарезан (gekerbt), као што се из цртежа види, и који је 0.2^m дугачак.

Пошто се све ово изврши, онда се руна по изложеном начину око стуба иззида и са крунијим камењем затрпа и добро набије.

Има још простији начин постављања ове сталне мере.

Један 2^m или више дугачак а 0.3^m дебео шип набије се до 1.5^m дубоко у земљу; да би ишао право у земљу и да не би прснуо, мора се на доњем крају утврдити гвоздени врх (пануча) или ако земљиште то баш незахтева, онда се доњи крај шипа само огоре. Кроз горњи део шипа, што је над земљом, који се горе тако преруби, да на њему постављена плоча означава највећу дозвољену висину воде, провуку се унакрст две гвоздене пречаче $0.7 - 0.8^m$ дугачке, па се после овај део са пречагама уредно обзида до горње површине шипа, и хоризонтално поравни, па се на ову површину утврди једна гвоздена или камена плоча, од које горња површина, као што је већ казано, означава дозвољену висину воде.

Ако је земљиште стеновито, те се не да у њему ископати повећа руна, онда важи овај начин: (Нацрт III.).

У стени се избуши једна руна, која је 0.2^m или више у пречнику широка; у исту намести се одвесно једна округла, од кованог или ливеног гвозђа начињена мотка по потреби 1^m или више дугачка, 0.10^m дебела, која је са стране на више места снабдевена са кратким рукавцима и то тако, да горња хоризонтална површина ове мотке буде у равнини највеће дозвољене висине воде; пошто је ово намештено и утврђено, онда се шупљина руне залије са гипсом, оловом, сумпором, или тим подобно, да остане стабилна, и да се никако не може дизати на више.

Члан 3.

Ако брана тако далеко лежи од зграде (воденице и т. д.), да она мера код зграде постављена не може тачно и уредно означавати и меру за брану, онда се мора и код ове засебна стална мера наместити. Оваки случаји дешавају се онда, кад је над воде од бране до зграде при нормалном стању воде већи од 0.1^m , т. ј. над између највеће

дозвољене висине воде при уласку у јаз и оне на лакомици воденичној (види нацрт VI.).

Члан 4.

Где буде потребна засебна мера за брану, тако гвоздена плоча треба да лежи у једној равнини са главом бране (види нацрт V. М.), и она означава висину бране. Ако брана има пропусте, онда се висина сталне мере одређује и поставља у ону равнину (висину), до које се пропусти морају отворити за пролаз воде; но ипак треба да је на таквој мери обележена висина бране и висина прага од пропуста.

Члан 5.

Може се догодити, да се сталне мере хитним или нехотице поремете; па да би се ма каква учинена промена на истима могла са потпуном сигурношћу пронаћи, нужно је да се исте при првом постављању њиховом доведу у везу са каквим другим сталним и непомићним предметима, које треба добро обележити, као што су на пр. стене, зидови, прагови, врата, дрвеће и тит под. Сталне мере треба да су и у хоризонталној пројекцији фиксиране, а то ће се постићи тиме, кад се од више сталних предмета измери одстојање до сталне мере, и услови, које од ње ка тим предметима повучене визуре образују.

Члан 6.

Да би се постављање сталне мере у одређени дан без одлагања могло извршити, надлежна власт наредиће, да се све благовремено спреми, што је за овај рад нужно.

Члан 7.

О постављању сталне мере саставиће се протокол у три равногласна екземплара, у коме треба да је јасно изложено што следује:

1. Опис сталне мере у свима њеним појединостима, и да се тачно назначе разне димензије, нарочито дужина стуба и одстојање површине металне плоче од патоса рупе.

2. Опис и димензије оних справа и постројења, која имају утицај на отицај воде, као: дужина бране ма каква она била; висина површине торње и доње воде непосредно над браном и испод бране: висина капка (уставе) на јазу (нацрт IV. о.); висина прага код лакомице (нацрт VI.); број витлова и жљебова и ширина њихова; висина воде у јазу пред жљебовима; одређење сувишне воде, која у јазу нарасте; за колико се има да дигне капак код жљебова за отицај сувишне воде из јаза и т. д.

Све поједине димензије треба да се односе на хоризонталну равнину сталне мере, т. ј. на њену ногу, јер ова служи као репер-тачка за контролисање.

3. Списак свију сталних тачака (Fixpunkte) са њиховим положајем и са разликом висине према сталној мери. Овом протоколу треба на послетку да је прикључен.

4. План нивелације, редуциране на хоризонт сталне мере, и

5. План ситуације, из кој ће се за све нивелисане тачке моћи увидети положај.

Мере за све димензије имају бити метричне.

Члан 8.

Код воденица или пободних постројења на води, која већ постоје, као и за преименање или васпостављање већ постојеће сталне мере, поступаће се онако исто, као што је горе описано за нове сталне мере.

Одржање сталне мере.

Притежаоци брана и воденичних зграда и справа не смеу никаква преименања чинити на постављеним сталним мерама, нити на белегама и сталним тачкама; напротив, дужни

су да све ове мере и тачке добро чувају, и ако примете, да је ма којим узроком штетног на овима поремећено или покварено, онда то без одлагања да доставе надлежној власти.

По томе дакле, сваки рад око тих мера и предмета, било то оправка или ново постављање, има се под надзором дотичне власти предузети и извршити, па о таквом раду има се напо-слетку саставити протокол са саућешњем и знањем интересен-та, који ће се такође у три раввогласна екземплара саставити.

Од сачињених протокола задржава један екземплар над-лежна власт за своју архиву, други се предаје општинској вла-сти, а трећи дотичном притежаоцу.

ГМ 426.

14. Фебруара 1879.

Београд.

Министар грађевина,
Р. Алимшић с. р.

НУБЛ. СРБ.
42585

ЗБОРНИК

ЗАКОНА И УРЕДАБА

ИЗДАНИХ

У КЊАЖЕСТВУ СРБИЈИ

ОД 1 ЈУНА 1879 ДО 1 АУГУСТА 1880.

35 (XXXV.)

У БЕОГРАДУ

У АРХИВНОЈ ШТАМПАРИЈИ 1880.